Tuomas Tikka

26.10.2021

Eduskunnan talousvaliokunta
tav@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö: U 57/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi hiilirajamekanismista (hiilirajamekanismi, CBAM)

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi hiilirajamekanismista

Kemianteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä Valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi hiilirajamekanismista.

Yleistä

Komissio julkaisi hiilitulliesityksen osana fit for 55 pakettia, joka kiristää tuntuvasti EU:n ilmastotavoitteita. Kemianteollisuudelle kunnianhimoiset tavoitteet eivät ole uutta. Vuonna 2019 kemianteollisuus asetti itselleen tavoitteeksi olla hiilineutraali vuoteen 2045 mennessä osana omaehtoista vastuullisuusohjelmaa, Responsible Care, (lue lisää: https://www.kemianteollisuus.fi/fi/vastuullisuus/hiilineutraalikemia2045/). Tavoite ei ole helppo ja erilaisissa jatkoselvityksissä kuten hiilineutraali kemia ilmastotiekartta onkin tunnistettu kriittisiä tekijöitä, joita tavoitteen saavuttaminen tulee vaatimaan niin toimintaympäristöltä kuin toimialan yrityksiltä itseltään. Selvityksien perusteella on kuitenkin selvää, että kemianteollisuuden yrityksien on mahdollista kutistaa hiilijalanjälki minimiin ja samalla kasvattaa kädenjälki todella suureksi. Toisin sanoen, kutistaa tehtaiden suorat päästöt Suomessa ja mahdollistaa samalla globaaleiden asiakkaille merkittävät päästövähennykset.

EU:n energia- ja ilmastopaketti on keskeisessä roolissa siinä, millaisessa toimintaympäristössä yritykset tulevat jatkossa toimimaan. Kyseessä ei siis ole mitenkään vähäpätöinen asia, sillä sen pitäisi tuottaa toimintaympäristö, jossa samaan aikaan sekä vähennetään päästöjä että mahdollistetaan EU:ssa toimivan teollisuuden toimintaedellytykset. Teollisuus kun on niin EU:n kuin Suomen talouksien selkäranka. Vain kansainvälisesti kilpailukykyinen teollisuus pystyy investoimaan tarvittaviin uusiin teknologioihin kuten esimerkiksi vetyteknologioihin tai sähköistymiseen. Hiilineutraalin kemian tiekartan perusteella teollisuuden hiilivuotosuojat ovat merkittävässä roolissa, jotta haluttu tulevaisuus voisi toteutua.

Kemianteollisuus suhtautuu komission hiilitulliesitykseen varauksella

Kemianteollisuus pitää tärkeänä, että hiilivuoto ja hiilivuotosuojat ovat nousseet julkisessa keskusteluissa paremmin esille. Kemianteollisuus ry suhtautuu kuitenkin komission hiilitulliesitykseen varauksella. Komission esitys vaikuttaisi heikentävän hiilitullin piirissä olevan teollisuuden

hiilivuotosuojia, sekä nostavan tuontisähkön hinnan kautta sähkön markkinahintaa eli potentiaalisesti kaikkien sähkön käyttäjien kustannuksia.

Kemianteollisuus ry:n on huolissaan, että hiilitullin piiriin joutuvat toimialat, kuten esimerkiksi lannoiteteollisuus jäisi tulevaisuudessa ilman nykyisiä toimiviksi osoitettuja hiilivuotosuojia. Hiilitullin teknisestä toimivuudesta ei ole tällä hetkellä takeita. Lisäksi on kriittistä ymmärtää, että hiilitulli suojaa ainoastaan EU:n sisämarkkinoita, joten tulli ei anna minkäänlaista hiilivuotosuojaa tuotannolle, joka viedään EU:n ulkopuolelle. Esimerkiksi tullin tilastojen perusteella lannoiteteollisuuden yli 400 milj. euron viennistä yli 40 % menee EU:n ulkopuolelle. Nykyiset hiilivuotosuojat, kuten maksuttomat päästöoikeudet tulisi voida säilyttää hiilitullin katveeseen jäävälle tuotannolle. Kemianteollisuuden mielestä nykyisistä päästökauppadirektiivin hiilivuotosuojista tulisi pitää ensisijaisesti kiinni, niin kauan kun hiilitullin suojaa ei ole saatavilla tai niistä ei ole takeita. Komission ehdottama siirtymäaika on tästä näkökulmasta oikean suuntainen lähestymistapa.

Hiilitulli ollaan myös kohdistamassa tuontisähköön. Toistaiseksi hiilitullin vaikutuksia sähkön markkinahintaan ei kuitenkaan ole arvioitu riittävällä tasolla. Kemianteollisuuden ilmastotiekartta nojaa sähköistymiseen, joten on ensisijaisen tärkeää edistää vähäpäästöisen ja kilpailukykyisen hintaisen sähkön saatavuutta suomessa.

Kemianteollisuudesta on lisäksi tärkeää, että hiilitullia ei kohdisteta kemianteollisuuden tuotteiden arvoketjujen välituotteisiin. Toistaiseksi vaikuttaa siltä, että sähköä lukuun ottamatta hiilitulli ei olisi aiheuttamassa muita merkittäviä kustannuspaineita kemianteollisuuden hankintaketjuihin.

Hiilitullin ei tulisi vaikuttaa vientiteollisuuden kustannuskilpailukykytasoon, eikä sillä tulisi lietsoa kauppasotaa. Hiilitulli tulisikin aina asettaa yhteisymmärryksessä kyseisen toimialan kanssa. EU:n hiilitulli olisikin parempi asettaa toistaiseksi mahdollisimman suppeaksi ja sitä tulisi käyttää ensisijaisesti keinona edistää neuvotteluja muiden maiden kanssa.

Kemianteollisuuden näkemykset Suomen kantaan

Sivulla 15 todetaan: "*Valtioneuvosto pitää keskeisenä edellytyksenä hiilirajamekanismin käyttöönotolle sitä, että mekanismi ehkäisee hiilivuotoa paremmin ja tuottaa enemmän muita hyötyjä kuin nykyiset hiilivuotoa ehkäisevät toimet, erityisesti päästöoikeuksien ilmaisjako*". Kemianteollisuuden mielestä on hyvin perusteltua ja looginen lähtökohta keskusteluihin, että Suomi edellyttää kannassaan hiilitullilta parempaa hiilivuotosuojausta nykyisiin verrattuna. Mikäli parempaa hiilivuotosuojaa ei voida taata, niin nykyisien hiilivuotosuojien alas ajamista ei tule puoltaa.

Kemianteollisuuden mielestä Suomen tulisi lisätä kantapaperiin puoltava kirjaus nykyisien hiilivuotosuojien kuten maksuttomien päästöoikeuksien säilyttämisen puolesta vähintään EU:n ulkopuoliselle viennille, koska hiilitulli ei tule antamaan näillä näkyminen minkäänlaista suojaa kyseiselle katvealueelle.

Kemianteollisuus pitää myös tärkeänä, että hiilitullin sähkömarkkinavaikutukset tutkitaan ja niiden vaikutukset teollisuudelle minimoidaan.

Suomen olisi hyvä puoltaa sivulla 15 pitkiä siirtymäaikoja hiilitullin kaltaisen toistaiseksi toimintavarmuudeltaan tuntemattoman mekanismien osalta. Muiden hiilivuotosuojien ajaminen alas ei ole

riittävällä tavalla perusteltua, ennen kuin voidaan olla varmoja siitä, että hiilitulli tuo riittävän suojan teollisuudelle Euroopassa.

Hiilitullikysymyksiä sivutaan myös Suomen päästökauppaan liittyvässä kannassa (U 60/2021 vp). Kemianteollisuuden mielestä on erittäin tärkeää, että mikäli hiilitullikysymyksiä sivutaan muissa kantapapereissa, niin ne ovat linjassa hiilitulleja käsittelevän muistion (U 57/2021 vp) ja siinä esitetyn kannan kanssa.

Sami Nikander

Kemianteollisuus ry